

GEROVO.

onikva u kojoj leži Gerovo (584 m), Smrečje i selo Vode, ogromna je kraška uvala zarasla crnogoricom i šumama zelenicama.

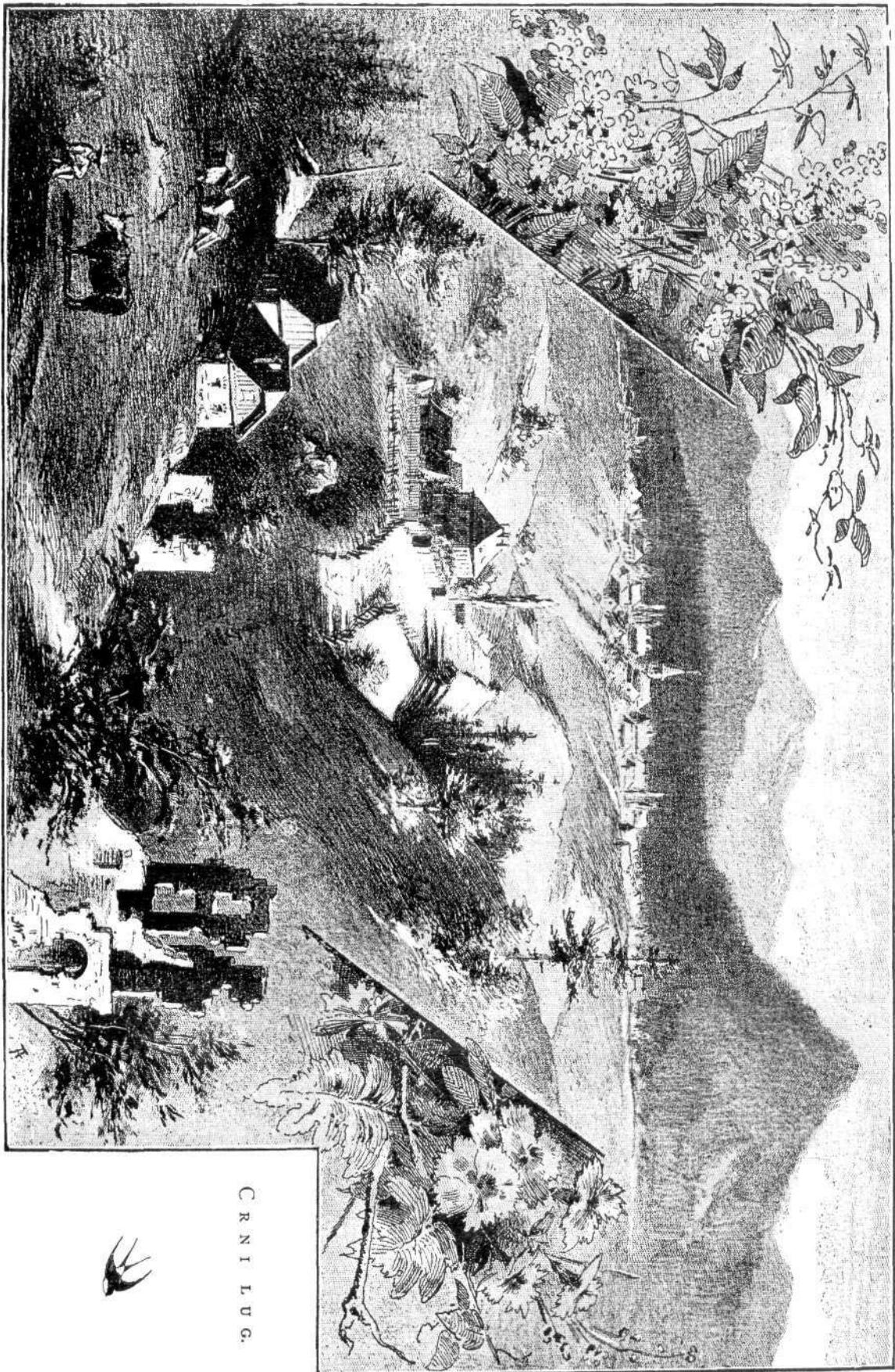
S jedne strane izbočila se Sv. gora, a dalje nje svio se na kamenu briegu Hrib, okrunjen na zelenoj tjemenici na daleko vidljivom crkvom Sv. Leonarda. Nekako u sredini Gerovskoga polja iztako se Crkveni hrib, te ga dieli u dve polovice od kojih je prednja plodna, a stražnja pusta ili močvarna, gdje šaš i rogoz uz drugo povodno bilje gospodaju. Prieko ovoga diela teku gorski potoci, dok se u zajedničko korito ne sliju i onda poniru.

Od Vode dolazi Vodanka; dubokom, kamenitom jarugom šumi i praši se Sokolića, od Prhaca lažni Brzni potok, dočim se od Repečkoga laza svija Gerovčica. Sve te vode poniru pod Crkvenim hribom u Gerovsku pećinu, kojoj su vrata do 60 m duga, 6 m visoka, 3 m široka. Svitи potoci imadu trajnu vodu, samo je Gorovčica sušica. Pravilno nabuji u listopadu, a kakovom silom dere, svjedoči dovaljano kamenje. Došav do Smrečja, ruši se izpod mosta slapom, slije poslie u zajedničko korito i provaljuje kod Zamosta, utičući u Čabranku.

Nije tomu dugo, da je Gerovčica cielu iztočnu polovicu Gerovskoga polja zaplavila, dignuv se 4—6 m visoko, a Crkveni hrib vazda je branio, da nije poplavila drugi dio i neplodnim ga učinila. Dapače još god. 1876 bijaše ovdje periodično jezero, nu od onda propada voda pravilno.

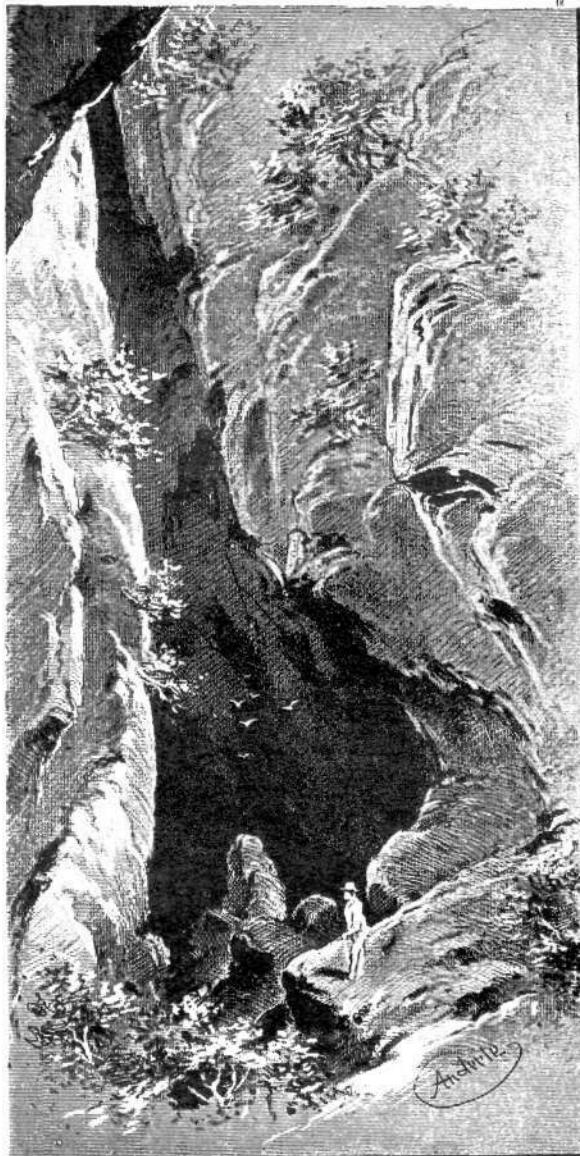
Zar se u tako kratko vrieme voda u pritocima možda umanjila? Nije.

Dno prijašnjega jezera bijaše mnogo dublje, što na 10—12 m debele naslage prudja i koturina svjedoče, nu što bijaše naplav deblji, to se dno više dizalo, a došav voda do pećine, poče ona propadati. I tako se prijašnje stalno jezero pretvorilo u periodično. Kroz mnogo godina mogla bi voda nanesti prudja, panjeva, mulja i kamenja, koje se i sa svoda ruši i odtok zabrtviti, nu moglo bi se dogoditi, da se onaj uzak otvor kod Zamosta zatvori. Dogodi li se to, voda ne bi mogla izbjijati, ona bi se povraćala i Gerovsko polje opet u jezero pretvorila.

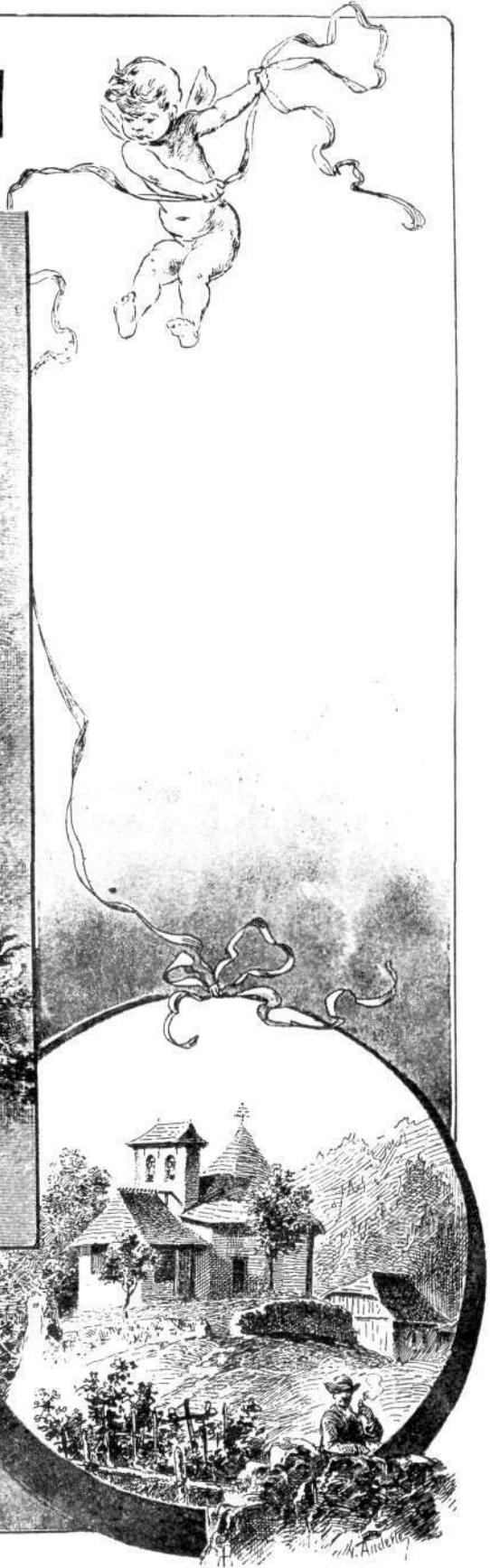

C R N I L U G.

GEROVO.

PONOR GEROVČICE
I
MALI LUG.

Kod Gerova imamo i zanimivi potok Starovnicu, koji nahrupi svake 10. ili 15. godine izpod Lukeševih rebara. Ovaj se na oko čudan pojav temelji na istim fizikalnim zakonima, kao i vrela na prestanke. Pod spomenutim briegom svakako su ogromne šupljine, za koje treba onoliko vremena, dok se napune vodom, a tada izlazi iz njih voda drugim šupljinama, kao na pretakala.

Gerovo najstarija je župa u Gorskom kotaru, jer je podignuta god. 1404, brojeća do 2000 duša, a spadaju k njoj osim spomenutih, još mjesta: Kraj, Šegine i Lazac do kojega ima dva sata hoda. Da li je današnje Gerovo prvobitno mjesto, težko nam je reći, jer puk priča, da kad su Turci u ove krajeve provalili i selo popalili, spasi se jedina neka Gera sa svojim sinom, pobegnuv na Crkveni hrib, gdje su se sakrili pod bukovo korienje. Kad su Turci otišli, dodje Gera na garište, sagradi sa sinom kuću, naseli mjesto, koje se od onda zove Gerovo.

Podneblje je u Gerovu blago; zima počima mjeseca prosinca i traje do druge polovice ožujka. Krumpir cvate oko polovice srpnja, kad i pšenica-jarica, a siju i ječam, zob (kojom hrane svinje), kukuruz, sade ili siju mrkvu, korabu, krastavce, repu, krumpir, blitvu, rotkvu, grah i grašak, koji cvate početkom srpnja, dočim sam ga u Tršću našao u najljepšem cvjetu mjeseca kolovoza. I rajčice u Gerovu cvatu, zametnu plod, ali ne dozrijevaju.

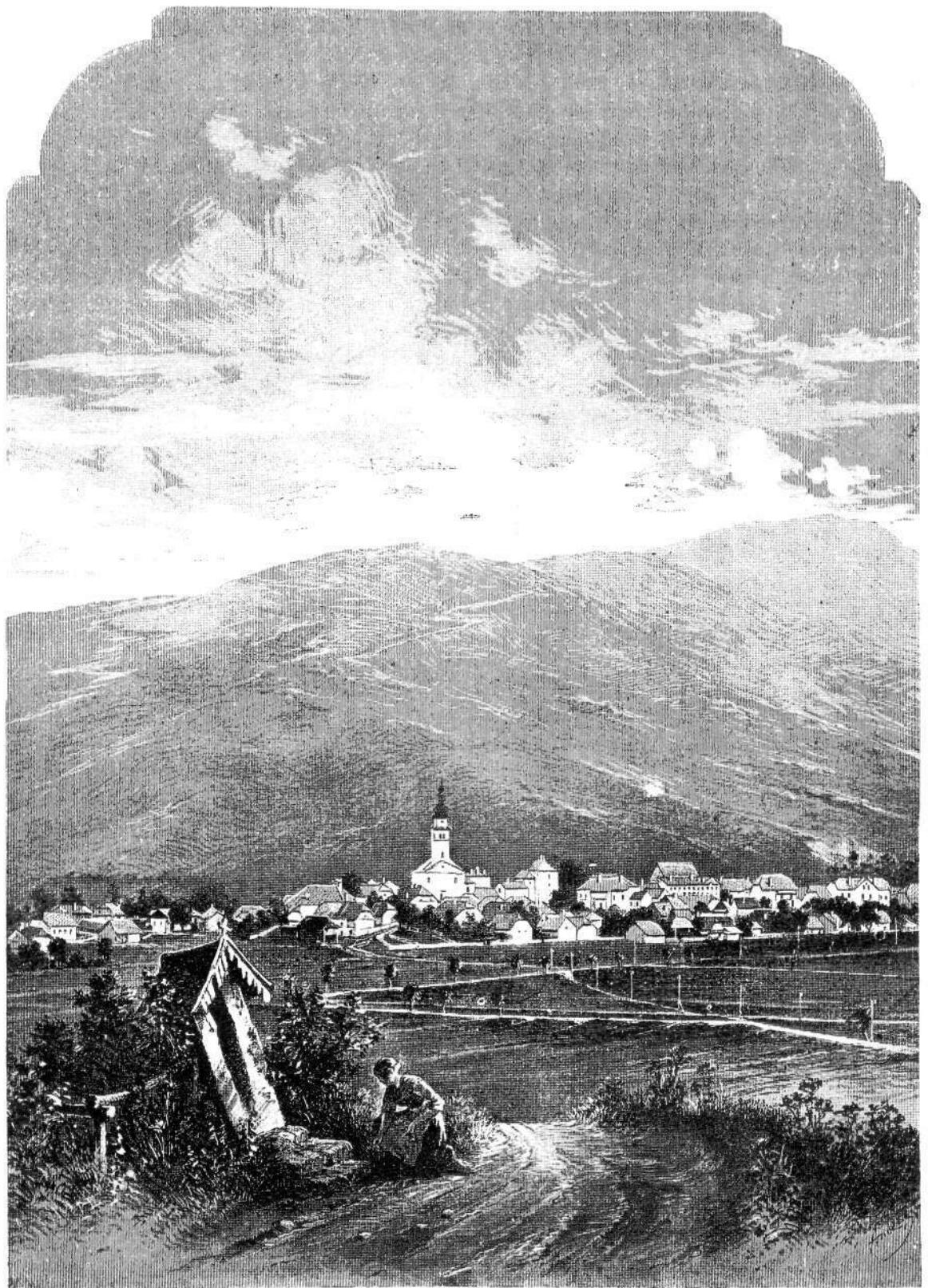
Gerovo se diči i spiljom, što leži izmedju Gerova i Crnoga luga u Tatinskom vrhu. Bilo je 18. lipnja god. 1882, kad je cestar Abramović opazio, da je tlo na cesti gerovskoj poniknulo i da se pojavio osovan otvor. Abramović se spusti po konopu, a kad tam, evo mu spilje pune raznolične sige. Prijavi gospoštiji čabarskoj, što je našao, a ova podžupaniji delničkoj, koja posla mjernika, da spilju pregleda. Idući naprije, naidju na drugi odjel, a poslije borme i na treći pun prekrasnih sigastih prilika. 19. kolovoza dodje u Tršće dr. Pilar, da novu tu spilju tačno pregleda, a s njime uputih se i ja do Gerova, odkuda se povezmosmo do Tatinskoga vrha. Po drvenim stubama spustisimo se u zemaljsku utrobu.

Ciela spilja pada u kut od 30° , a prvi odjel, u koji unidjosmo, širok je $4\text{ m }38\text{ cm}$, dug $10\text{ m }14\text{ cm}$, a 4 m visok. Na lievo nadjosmo veliku ovapničenu gromadu, a do nje stup od sige, kojemu je premjer u pridanku $1\text{ m }60\text{ cm}$, a u sredini $1\text{ m }10\text{ cm}$. Iz ovoga odjela uljegosmo $1\text{ m }26\text{ cm}$ dugim ulazom u drugi razdjel, koji je $4\text{ m }40\text{ cm}$ dug, $3\text{ m }46\text{ cm}$ širok i $1\text{ m }70\text{ cm}$ visok i pun prekrasnih prilika, medju kojima je opet najljepši stup, što mjeri u objamu 4 m . Otvorom, kojim se jedva potruške provukosmo, dodjosmo u treći odjel, koji je $7\text{ m }24\text{ cm}$ dug, $5\text{ m }20\text{ cm}$ širok i samo $1\text{ m }80\text{ cm}$ visok, a sige tako pun, da smo ju mjestimice morali odbijati, da si prokrčimo put. Ciela je spilja duga $21\text{ m }78\text{ cm}$, prostorom se dakle ne odlikuje, nu zato se iztiče bogatstvom sige, jer ima u njoj na tisuće stalaktita i stalagmita, a moguće je, da se podzemno širi i dalje.

P e t a r K l e p a c .

Kad si u Gerovu, tada ne propusti, da ne bi posjetio seoce Mali lug. Tu ti desno pada u oči velika jednospratna bjelenica, kojoj je iznad prozora crvenim brojkama ubilježena godina 1712. Ovdje, u toj kući, gdje sada stanuje Andrija Klepac, rodio se i živio Petar Klepac, hrvatski div. Uzašav kamenim stubama, dolaziš u prostranu i veliku sobu, koja ti odmah pruža jedan dokaz Klepčeve i riedke i neobične jakosti. Ovdje vidiš gredu, koju je Klepac na ramenima sam iz gore donio, kad su gradili kuću. Ta je greda sada prepiljena $4\cdot5\text{ m}$ duga, 85 cm široka, a $15\text{--}20\text{ cm}$ visoka.

Petar Klepac poznat je u Čabarskom kotaru svakomu djetetu i mnogo se o njemu priča. Pobilježio sam o njegovoj jakosti nekoliko crtica, koje će jamačno zanimati.

CIRKNICA U KRANJSKOJ.

Kao dječarac pasao je Petar sa sudruzima krave oko Maloga luga i oni bi ga obično silili, da im iste priganja, akoprem bijaše za taj posao dosta slab. Da tomu izbjegne, uputi se nekoga dana na Sv. goru, podje u crkvu, baci se na koljena pred Majkom božjom, moleći ju skrušeno, da mu se smiluje i jakost mu podieli. Ona mu usliša molbu, a Petar se ohrabren vrati u Mali lug. Kad su ga drugovi opet silili, da im krave poganja, on se tomu uzprotivi i čim bi mu se koji približio, samo bi ga prstom taknuo i on se srušio. Njegovi drugovi tome su se u velike čudili, a zadivili se, kad su vidjeli, da Petar i bukviće korjenom vadi, te su ga od tada poštovali i cienili.

Druga jedna priča nam ovo: Pasući nekoga dana ovce na Sv. gori, nadje dvie ženske gdje počivaju, a kako ih sunce žarilo, načini im Petar ugodan hlad. Kad ga upitaše, što bi zato rada, odgovori, da jakost. Rekoše mu, da izvadi korjenom bližnji grm, nu on odvrati, da to ne može učiniti, jer da je preslab. One mu rekoše, da neka pokuša, i sbilja izvadi grm sa korjenom, a poslije poče vaditi i mладо drveće i tako je jačao, da se o njem na daleko priповiedalo.

Drugom prilikom zadivio je Klepac svojom jakošću Malolužane, kad je redomice devet podkova rukama razlomio.

Na Grobničkom polju, nedaleko Čavala leži velik kamen, koji i danas zovu »Klepčev kamen.« Ja sam taj kamen video, koji je do 1,5 m dug i koju centu težak. Petar Klepac trgovao je i dugama i često ih preko Grobničkoga polja nosio. Izmučen i utrudjen, nije imao nigdje prikladna mjesta, gdje bi se odmorio. To mu dozlogrdilo i zato donese u polje pomenuti kamen, kod kojega je počivao.

Bilo je, da je cestom prolazio prama Čavlima, kad se jedan voz sa dugama prevrnuo i kolo se slomilo. Uprlo je više njih, da kola dignu, ali bijahu preslabi. Klepac je stajao postrance i to gledao, pa vidiv, da su se dosta namučili, reče im, da se odstrane. Uproje voz ledjima i sam ga na čudo svih prisutnih dignuo.

Petar Klepac odlikovao se i u borbi proti Turcima. Turci, bivši u Osivnici obilazili bi okolicu i tražili živež. Narod je pred njima bježao i sakriva se u spilje i pećine. Nekom prilikom imao je Klepac drvodjelce u šumi i nosio im barilo vina. U klancu medju Sv. gorom i Hribom nabasa na 10 Turaka, koji zatražiše od njega vino. Petar im reče, da posjednu, nu u to spopadne za bukvić pa udri po Turcima, koji pobjegoše kroz Fažonce do Osivnice i dalje.

Narodna predaja iztiče Klepčeve junačtvu i na Rieci, gdje je dielio međdan sa jednim vojnikom orijašem, kad su ga tamo pozvali. Vojnik se za taj međdan ljudski pripravlja, jer mu dadoše nekoliko dana unaprije lodiču vina i mnogo mesa, da hransom ojača. Klepac došav na Rieku, najeo se suhih krušaka. Izadje silna svjetina i Petar se pogradi sa vojnikom orijašem i dade se dva puta baciti. Kad ga je opet dignuo, upita ga Klepac, da li je to bilo za šalu ili za istinu, a kad mu vojnik odgovrnu, da za istinu, zaskoči ga Klepac i lupi s njime o zemlju tako, da je na mjestu ostao mrtav.

Petar Klepac ustrojio je i posebnu četu, kojom je progonio Turke; gonio ih iz kotara Čabarskoga, gonio iz Osivnice.

Kad bijaše vojska s Turcima, dodje sedam Turaka u Suhore kod Plešaca. Petar Klepac bio na visokoj trešnji i zobao trešnje. Trgao trešnje i bacao Turcima, koji su pod stablom stajali, nu da ih pribere u jednu hrpu, poče trešnje bacati na jednu stranu, kamo se i Turci sabraše. U zgodan čas, stane Petar na jednu jaku svrž, slomi ju jednim mahom, ona pade i svih sedam Turaka usmrti.

Druga je ova: Kad bijahu Turci u Osivnici, spremio se Petar, da ih od ovdje protjera. Sakupi četu od 50 momaka, stavi joj se na čelo sa svojim sinom, pogradi gredu sa sljemena i navalii na njih. Turci počmu bježati, te ih Klepac, kako narod priča, otjerao do Carigrada. On da je gonio Turke i Slavonijom i car mu Leopold

podielio plemstvo za njegova junačtva, dapače ga pozvao preda se u Beč. I danas pripoveduju njegovi zemljaci, da bijaše plemićem. Kuća u Malom lugu imala je cimer sa njegovom slikom. S desne mu strane bijaše mač i koplje, s lieve buzdovan i strielica, a pod nogama Ture. Nad glavom mu bijahu rieči: »Plemeniti Petar Klepac.« Ovog cimera sada nema, a ne zna se, kamo je dospio. Gerovski kućarci oko četrdesete godine nosili su ga sobom i pokazivali po gradovima.

Pod starost svoju spoznao se Petar Klepac s jednim trgovcem u Budimu, kojega bi i posjećivao i po dva tri mjeseca tamo boravio. Kad mu bijaše 85 godina podje opet u Budim, gdje je i umro. Pisma o Klepcu, o njegovim junačtvima i plemenštini, imao je neki Matija Mrle iz Bazgvine, zatim Antun Kvaternik iz Mandla, a najposlije odvjetnik Renaldi na Rieci. Kad je ovaj oko godine 1847. umro, zametnuo se pismima svaki trag.

Suvremenici opisuju Klepca kao čovjeka srednjega stasa, širokih ledja, crnih umiljatih očiju, kestenastih vlasih. Nosio je »koretač« (dugu kabanicu), biele gaće, na nogama tako zvane »cokle,« dočim je glavu pokrivaо crven-kapom.

